

Sen tutmadığında inanmıyorsun teraziye

YAKUP ÖZTÜRK

Mehmet Can Doğan, 1993'ten 2017'deki Cemeke'n'a kadar yayımladığı 7 şiir kitabını *Başka Türü de Olur* adıyla bir araya getirdi. **Kitap**, şairin Türkçe ile imge ve modern hayat ile irtibatını yıllar içerisinde nasıl biçimlendirdiğini gösterirken okuru, küçük hassasiyetlerden sokakların kulak yırtan kalabahlıklarına taşıyor.

Doksan kuşağı şairleri, Türk şiirinde poetika üreten son kuşağı temsil ediyor olmalı. **Mehmet Can Doğan** da ilk kitabı *Mene Tekel Feres*'in hemen başında poetikasını kaleme almış. İlk **Kitaplarındaki** dil ve ses oyunlarına benzer bir biçimde poetikasına Po(em)etika başlığını vermiş. Toplu şiirler, bu metinlerdeki iddiaların sınandığı yegâne zemin. Diğer türlü, düzyazının verdiği esneklikle şair, muhayyile duvarını yıkıyor, şiirindeki tabiatın çok ötesinde tasavvurlarda bulunabiliyor. "Po(em)etika" bu hususta şiir-poetika tutarlılığını sağlıyor. Poetikalar, çok zaman, dilin şiire ait biçimlerinden uzakta daha hantal bir tür olan düzyazının mahsulüdür. Taşıdığı iddiaları götürüp şiire büründürmesi beklendiği kadar kolay değildir. Okur, Ahmet Haşim'den Asaf Halet'e ve İsmet Özel'e kadar Türk

şiirinin dikkat çeken poetikalarını okuyarak her poetikanın şiirle örtüştüğü hatasına düşebilir. Şiirin tarihi, kimi yaşatacağını bilmekte pek mahirdir. Kaybolup giden şiir manifestoları bunu ihtar ediyor.

ŞİİR DİLİN EVIDİR

Şiir bilginiz, Türk edebiyatında iki tür poetika olduğunu söyler. Şair ya kendisine yöneltilen yıkıcı eleştiriler karşısında poetika kaleme alır ya da kimsenin vurucu, sarsıcı darbelerini beklemeden kendisiyle hesaplaşmak üzere kalemi, kâğıdı kuşanır. İki yol da şiiri besler, şiir tarihini zenginleştirir. **Mehmet Can Doğan**, ilk kitaba poetikasını taşıyarak bu yolda erken bir bilince kavuştuğunu gösteriyor. **Sanatın** dile en çok muhtaç olan sahası şiir. Poetikada da en çok dikkat buraya çekiliyor. Şair, varlığını dille sağlar, anlamlandırır. Dilin,

Başka Türü de Olur

Mehmet Can Doğan

YKY

2020

368 sayfa

şairler ve toplum tarafından yağmalanan bir hazine olduğuna vurgu yapan **Mehmet Can Doğan**, "Dil, düşüncenin evidir." söylemini, "Şiir, dilin evidir." yargısıyla yeniden okumayı teklif ediyor. Şiir, dili kuşatarak bu hazinenin yağmalandıkça çoğalacağına inanıyor. Poetika, şairi ve şiiri toplumun bir parçası görüyor. Varoluşunu anlamlandırma peşindeki şair, bu süreci toplumdaki uzakta yaşasa da toplum ve toplumun değer yargılarına şiiriyle nüfuz eder, müdahalede bulunur. Parçalı hâl, bütüne temas ederken oldukça dikkatlidir. Şiiri getirip toplumsala hapsetmek, her an zarara dönüşecek mümkün bir tehlike anlamına gelir. Bu uğurda, Doğan'ın poetikasını öne çıkardığı gibi şiir, dini olmayan bir dindardır, sevgilisi olmayan bir aşık.

ŞİİRİN UÇ HALİ

Mehmet Can Doğan, modern toplumda şiir yazıyor. Onun bu toplum içerisinde duruşunu ifade edebileceğine inandığı üç yol var. Kapitalizm karşısında insanın onurunu koruyacak, vicdanını savunacak söyleyiş imkânları bunun ilkidir. Şiir, bu cepheden bakıldığında devrimcidir. İkinci yol, verilmiş değerlere itimat etmemekten geçer. Teslimiyetçi hayatı sorgular, "yapay huzuru" yok eder. İşgal edilen vicdanların karşısındadır. Üçüncü yol, felsefi derinlik, dilin incelikleri, imgenin yoğunluğunu barındırır. Hayat, bunlar vasıtasıyla yeniden kurgulanır. Sıradan okur ile profesyonel okurun kendi seviyelerince anlamlandırabileceği katmanlar inşa eder. Şiir, bu yolda "gücünü, birer şifre durumundaki göstergelerin çözümüyle açığa vurur." Şairin de dediği gibi gerçekten yorucu ve zor olan bu yoldur.

Poetika, gelenekten faydalanmayı da sorguluyor. **Mehmet Can Doğan**, geleneği modern içerisinde yeniden diriltmek yerine; birikime dayanan bir şiirin, modern toplumda sadece ânu yaşayan insanlar üzerinde tarihin, felsefenin rahatsız edici ağırlığını duyurmasını daha anlamlı buluyor. O, kendisine "can"ı armağan eden dünyanın birikimini şiire taşıyarak, modern hayat karşısında bireyin açmazlarını, kapitalizmin bankalar eliyle nasıl insan öğüttüğünü, aşkın, kadın, erkek ilişkilerinin acı ile sayısız defa nasıl öğütüldüğünü yazarak hem yalnız insanı, hem sokaktaki kalabalığı şiirin dar boğazında tartıyor. Farklı şiirlerinden birkaç mısra: "Tutunacak bir dal olsaydı dünyanın ah elimizde kalmayan", "Yenemeyip içindeki acıyı ey dağlara koşan / Hangi mağarada yakacaksın kürek kemiklerini", "Kendimle konuşmayı epey ilerlettim ne söylesem anıyorum", "Her hayal kendini bitirir", "Kim ki acısını bilmek istiyor çağırıldığı yere gitmeli", "Ağtılar dinledim kimin kimde gömüldüğünü anlamak için", "İklimlerde yer bulamayan mevsim dönüp gitti", "Şaşıma fotoğraflarda boş kalan yerime", "Ben bu gözlerimi böyle / Kredi kartında kaybettim bir kez de", "Sen tutmadığında inanmıyorsun teraziye"

